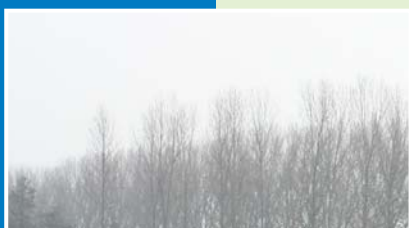

Aanvulling fauna-effectrapportage Park21

Advisering van inrichting en beheer

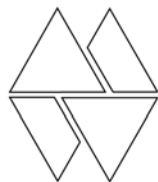
R.R. Smits
T.J. Boudewijn

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Aanvulling fauna-effectrapportage Park21
Advisering van inrichting en beheer

R.R. Smits
T.J. Boudewijn

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

opdrachtgever: Gemeente Haarlemmermeer

24 januari 2012
rapport nr. 12-008

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 12-008
Datum uitgave: 24 januari 2012
Titel: Aanvulling fauna-effectrapportage Park21
Subtitel: Advisering van inrichting en beheer
Samenstellers: ir R.R. Smits
drs T.J. Boudewijn
Foto's omslag: R.R. Smits / Bureau Waardenburg bv
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 27
Project nr.: 11-529
Projectleider: drs S. Dirksen
Adjunct-directeur

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Haarlemmermeer

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

Aanleiding

Gemeente Haarlemmermeer is voornemens om in het gebied tussen Hoofddorp en Nieuw-Vennep Park21 te ontwikkelen. Het is net buiten de 6 km zone van het vogelbeperkingengebied Schiphol, onderdeel van het Luchthavenindelingsbesluit, gelegen. Echter, gemeente Haarlemmermeer wil de vogelaantrekkende werking van het te realiseren gebied zoveel mogelijk beperken. De veranderingen in de vogelbevolking als gevolg van de aanleg van Park21 zijn onderzocht. De resultaten zijn gerapporteerd in de Fauna-effectrapportage Park21 opgesteld door Smits & Boudewijn (2011). Deze rapportage is voorgelegd aan de Inspectie Verkeer en Waterstaat. Naar de mening van de inspectie is het onderzoek goed uitgevoerd en voldoet aan de eisen die gelden voor een dergelijk rapport, maar er zijn wel enkele essentiële vragen en punten van kritiek. Deze vragen en opmerkingen zijn voor de gemeente Haarlemmermeer aanleiding geweest om opdracht te verlenen tot het opstellen van voorliggend rapport. De vragen en kritiekpunten van de Inspectie Verkeer en Waterstaat zijn in de onderhavige rapportage besproken en vervolgens beantwoord of weerlegd.

Aan de totstandkoming van deze rapportage werkten mee:

ir. R.R. Smits rapportage

drs. T.J. Boudewijn rapportage en projectleiding

Vanuit de gemeente Haarlemmermeer werd de opdracht begeleid door C. van der Hulst en zorgde A. Jansen voor inhoudelijke inbreng. De beheerders H. van den Heuvel en A. Verbruggen deelden hun ervaringen met ganzen in de Toolenburgerplas en Haarlemmermeersebos Plas. R. de Visser van Vista Landschapsarchitectuur en Stedenbouw gaf toelichting op de plannen voor Park21. We willen alle genoemde personen bedanken voor hun bijdragen.

F. Cottaar wordt bedankt voor het delen van zijn kennis omtrent het voorkomen van ganzen in en nabij het plangebied.

Inhoud

Aanleiding	3
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
2 Ervaringen bestaande plassen	11
3 Reactie opmerkingen Inspectie Verkeer en Waterstaat.....	13
3.1 Algemeen	13
3.2 Aandachtspunten en kritiekpunten	13
4 Inrichting en beheer Park21	19
4.1 Ganzen	19
4.2 Meeuwen	21
4.3 Aanlegfase.....	21
4.4 Monitoring	22
5 Conclusie en aandachtspunten.....	25
5 Literatuur.....	27

Samenvatting

Tussen Hoofddorp en Nieuw-Vennep wordt Park21 aangelegd, waarbij net buiten de 6 km zone van Schiphol recreatieplassen worden gerealiseerd. In een fauna-effectrapportage zijn de risico's van de realisatie van dit park door medegebruik door vogels in relatie tot de vliegveiligheid op Schiphol ingeschat. De Inspectie Verkeer en Waterstaat had ten aanzien van het rapport enkele vragen en punten van kritiek. In deze rapportage worden genoemde zaken besproken en vervolgens beantwoord of weerlegd. Hieronder worden de belangrijkste zaken kort weergegeven.

De aanleg van de plassen van Park21 beslaat een tijdsperiode van ongeveer 20 jaar. In deze periode zal het areaal landbouwgrond in de Haarlemmermeer sterk afnemen door enerzijds de aanleg van Park21 en anderzijds door andere ontwikkelingen. Tevens wordt onderzoek gedaan naar andere gewaskeuzen en bewerkingsmethodieken om het voedselaanbod voor ganzen te beperken. Daarnaast wordt voor de omgeving van Schiphol een beheerplan voor grauwe ganzen opgesteld om het aantal broedende ganzen rond Schiphol te beperken. Al deze ontwikkelingen leiden er toe dat in de toekomst de aantallen grauwe ganzen die in de nazomer in de Haarlemmermeer foerageren, zullen afnemen ten opzichte van de huidige situatie.

In het kader van vliegveiligheid zijn met name ganzen, en dan met name grauwe ganzen, en meeuwen risicosoorten. In tabel 1 worden de risicoperioden, inrichtingsmaatregelen, beheer gebied, eventuele maatregelen ten aanzien van vogels en de gewenste monitoringintensiteit samengevat.

Tabel 1 Overzicht van de belangrijkste risicoperioden, inrichtings- en beheer- maatregelen en de gewenste monitoringintensiteit ten aanzien van de twee risicogroepen ganzen (grauwe gans) en meeuwen.

soort	periode	gebruik	inrichting	beheer	maatregelen	monitoring
grauwe gans	mrt-april	broeden	open waterriet geen brede zone oeverriet oever ruig gras of paden kleinschalig inrichten	gefaseerd maaien in winter maaien niet kort maaien	legsels verstoren wegvangen vogels	dagelijkse controle plassen
	mei-juni	ruien	open waterriet geen brede zone oeverriet	gefaseerd maaien in winter maaien	wegvangen vogels	dagelijkse controle plassen
	juli-sept	dagrustplaats	waterplas open, veel recreatief medegebruik water en oever	gefaseerd maaien waterriet	verstoren vogels	dagelijkse controle plassen
		slaapplaats	veel recreatief medegebruik water en oever		verstoren vogels	wekelijks check zonsopgang
	okt-feb	nvt.				
meeuwen	jul-mrt	dagrustplaats	veel recreatief medegebruik water en oever		verstoren vogels	dagelijkse controle plassen
		slaapplaats	veel recreatief medegebruik water en oever		verstoren vogels	maandelijkse controle rond zonsondergang

Door de in tabel 1 genoemde maatregelen ontwikkelt zich geen broedpopulatie van de grauwe gans in Park21. De afname van de oppervlakte landbouwgrond, de aangepaste gewaskeuze en bewerkingsmethodieken in combinatie met de reductie van de aantallen broedende ganzen rond Schiphol zullen de komende jaren leiden tot een afname van de aantallen ganzen in de nazomer in de omgeving van Schiphol. Deze ganzen maken tevens gebruik van water- en moerasgebieden rond Schiphol om

te rusten en te slapen. Deze gebieden zijn ten aanzien van de in de toekomst resterende foerageergebieden gunstiger gelegen dan de recreatieplassen van Park21 en kennen meer rust (minder recreatie). Als gevolg van de sterke afname van de oppervlakte foerageergebied zal niet het aantal rustplaatsen maar de oppervlakte foerageergebied de populatiegrootte beperken. Het aantal ganzen in de nazomer rond Schiphol zal daarom niet toenemen door de aanleg van recreatieplassen in Park21.

Het gebruik van de plassen door ganzen en meeuwen moet gemonitord worden. Hierbij dient de Toolenburgerplas meegenomen te worden, daar dit met de plassen van Park21 door de vogels als één geheel zal worden beschouwd. Indien de plassen gebruikt worden door meeuwen en/of ganzen dienen adequate maatregelen toegepast te worden. Vogels zijn vaak conservatief in hun gebiedsgebruik: het gebruik van vaste pleisterplaatsen moet voorkomen worden. Maatregelen dienen gecoördineerd over de verschillende plassen plaats te vinden, aangezien er anders alleen lokale verplaatsing van vogels kan optreden.

Alles overziend ontstaat het beeld dat met de genoemde inrichtingsmaatregelen het gebruik van ganzen in het zomerhalfjaar goed is te voorkomen. Het eventuele gebruik in het winterhalfjaar door meeuwen en ganzen moet door regelmatige monitoring in de gaten worden gehouden en door beperkte beheermaatregelen kan het gebruik tegen gegaan worden.

Relevant is nog op te merken dat het gebruik van de Haarlemmermeer door grauwe ganzen in de nazomer niet zal toenemen door de aanleg van Park21 mits de voorgestelde inrichtings- en beheermaatregelen worden toegepast. Eerder zullen door de aanleg van het park in de nazomer de aantallen grauwe ganzen in de Haarlemmermeer achteruit gaan door de afname van de oppervlakte potentieel foerageergebied.

1 Inleiding

Aanleiding

In opdracht van de gemeente Haarlemmermeer heeft Bureau Waardenburg een fauna-effectrapportage opgesteld voor Park21 (Smits & Boudewijn 2011), waarin de risico's van de realisatie van dit park door het medegebruik door vogels worden ingeschat in relatie tot de vliegveiligheid op Schiphol. De rapportage is voorgelegd aan de Inspectie Verkeer en Waterstaat. De heer S. Jager heeft namens de Inspectie Verkeer en Waterstaat per brief d.d. 17 maart 2011 de opmerkingen met betrekking tot de fauna-effectrapportage opgestuurd. Naar de mening van de inspectie is het onderzoek goed uitgevoerd en voldoet aan de eisen die gelden voor een dergelijk rapport, maar er zijn wel enkele essentiële vragen en punten van kritiek. Deze vragen en opmerkingen waren voor de gemeente aanleiding tot het verlenen van een vervolgoopdracht. De opzet van deze opdracht is in samenspraak met de inspectie Verkeer en Waterstaat bepaald. De vragen en kritiekpunten van de Inspectie Verkeer en Waterstaat worden in de onderhavige rapportage besproken en vervolgens beantwoord of weerlegd.

Plan van Aanpak

Hieronder wordt in chronologische volgorde aangegeven welke stappen zijn ondernomen om de gewenste informatie beschikbaar te krijgen:

1. Bezoek aan de Haarlemmermeersebos Plas en de Toolenburgerplas en overleg met de plaatselijke beheerders van de plassen over de inrichting en het beheer van deze plassen. Belangrijkste aandachtspunt is de vraag waarom de Toolenburgerplas wel aantrekkelijk voor ganzen is, terwijl de plas voor een deel midden in de bebouwing ligt, en de Haarlemmermeersebos Plas, die in een beschutte omgeving, niet aantrekkelijk is voor ganzen. Beide recreatieplassen zijn binnen de 6 km zone van het vogelbeperkingsgebied Schiphol gelegen
2. Uitwerking van de aandachtspunten, onzekerheden en nader uit te werken punten uit de reactie van de Inspectie Verkeer en Waterstaat.
3. Overleg met de gemeente Haarlemmermeer en Vista over de mogelijkheden om het ontwerp van de plas aan te passen. Voor dit overleg worden alle mogelijke inrichtingsmaatregelen die de vogelaantrekkende werking van de plas verminderen verder uitgediept. De oplossing voor het vogelprobleem moet in eerste instantie in de inrichting van de plas worden gezocht. Het nemen van beheermaatregelen moet zoveel mogelijk worden voorkomen.
4. Opstellen van een korte rapportage waarin de volgende punten aan de orde komen:
 - Ervaringen Haarlemmermeerse Bos en de Toolenburgerplas: ervaringen met inrichting en beheer en de effecten hiervan op mogelijke probleemsoorten;
 - Uitwerking van aandachtspunten, onzekerheden en uit te werken punten genoemd in de brief van de Inspectie Verkeer en Waterstaat;

- Mogelijkheden voor aanpassing van het ontwerp van Vista om de vogelaantrekkende werking te beperken;
- Conclusies ten aanzien van de vogelaantrekkende werking van de plas en de bijbehorende harde randvoorwaarden ten aanzien van inrichting en beheer. Hierbij wordt een overzicht gegeven van de te nemen inrichtingsmaatregelen.

De in dit rapport gepresenteerde inrichtings- en beheersmaatregelen zijn eerst besproken met zowel de gemeente Haarlemmermeer als met Vista, Vervolgens zijn de maatregelen nogmaals in de vorm van een conceptrapport aan beide organisaties voorgelegd. Het commentaar is vervolgens in dit eindrapport verwerkt.

2 Ervaringen bestaande plassen

Op 28 oktober 2011 heeft Bureau Waardenburg overleg gehad met de beheerders van de Toolenburgerplas en de Haarlemmermeersebos plas en met A. Jansen van de gemeente Haarlemmermeer betreffende het eventuele voorkomen en gebruik door ganzen van de door hen beheerde gebieden. De kennisoverdracht had met name betrekking op het voorkomen van ganzen, zowel qua broeden als ruïen, rusten en slapen. Deze ervaringen zijn bediscussieerd waarna beide plassen zijn bezocht om de inrichting in beeld te brengen. Onderstaand zijn de resultaten van overleg en veldbezoek samengevat.

Zowel de Toolenburgerplas als de Haarlemmermeersebos plas zijn gelegen binnen de 6 km-zone rond Schiphol. Dit is de begrenzing van het Luchthavenindingsbesluit (LIB) Schiphol. Binnen deze zone worden eisen gesteld aan de inrichting en het gebruik van gronden uit oogpunt van vogelaantrekkende werking. Hoofdmotief voor de regels is de veiligheid van het vliegverkeer. Bij het ontwerp van de plassen is geen rekening gehouden met het eventuele voorkomen van soorten die in potentie een risico voor het vliegverkeer kunnen vormen. Dit was te tijde van de aanleg nog geen issue. Ook in de aanlegfase zijn hier geen maatregelen voor genomen.

In de huidige situatie vindt geen gerichte monitoring plaats van ontwikkelingen van bijvoorbeeld ganzen en meeuwen. Wel wordt de Toolenburgerplas in het kader van de landelijke watervogeltellingen die door SOVON Vogelonderzoek Nederland worden gecoördineerd, regelmatig door een vrijwilliger in het winterhalfjaar geteld.

Haarlemmermeersebos Plas (25 ha)

Het Haarlemmermeersebos ligt achter de Geniedijk. De plas is omsloten door bos en park. Zowel het gras, als de stranden, bosschages en kleine moerashoekjes worden jaarrond druk gebruikt door wandelaars, vissers en andere recreanten. Met name in de zomer wordt het water druk gebruikt door zwemmers en duikers. De stranden zijn buiten het zomerseizoen (mei-september) druk bevolkt met wandelaars en honden. In het zomerseizoen is het zeer druk. Het gras dat er is wordt doorsneden door paden en ligt altijd omsloten door o.a. bosschages, boomgroepen en borders met sierplanten.

Naar verhouding is er weinig gras aanwezig voor ganzen. Het gebied is weinig geschikt als broedplaats voor ganzen. De rietkragen die er zijn, zijn smal en worden frequent verstoord door honden en vissers. De kleine eilandjes en moerashoekjes worden eveneens dagelijks verstoord door recreanten en honden.

De plas is weinig geschikt als rui- en slaappleats omdat het te omsloten is door bos en er veel verstoring plaatsvindt. Het midden van de open plas kan gebruikt worden door watervogels als rust- of slaappleats, maar er zijn veel alternatieven in de wijde omgeving. Het open water wordt met name in het zomerseizoen veel verstoord door waterrecreatie.

In de regio nemen de aantallen broedparen grauwe ganzen, en recentelijk ook Canadese ganzen, nog steeds toe. Gezien de situatie is de vestiging van grote

aantallen ganzen zeer onwaarschijnlijk. Vestiging van enkele ganzenparen of een broedpoging van ganzen is echter niet uigesloten.

In de huidige situatie broeden in het gebied enkele paren Nijlganzen. Er wordt gekeken of er wat gedaan kan worden aan deze vogels die met hun jongen ieder seizoen de speelvelden en de speelvijver voor kinderen vervuilen. Andere soorten spelen op dit moment geen rol van betekenis.

Het Haarlemmermeersebos wordt een korte periode per jaar gebruikt door grote groepen spreeuwen die foerageren op rijpe bessen. Dit is beperkt tot de nazomer en duurt normaal maar enkele dagen/weken.

Tijdens het veldbezoek is een exotische gans vastgesteld, namelijk één exemplaar van de Chinese knobbelgans. Verder foerageerden en rustten er kleine aantallen aalscholvers, wilde eenden, kuifeenden, meerkoeten en meeuwen. De ordegruotte van elke soort was ongeveer 10-20 vogels.

Toolenburgerplas (33 ha)

Deze plas is gelegen in een open omgeving met in de nabijheid (nog) agrarisch gebied. Door het open karakter (niet omsloten door bos, geen hoge bomen) is het gebied geschikt als rustplaats voor allerlei soorten watervogels. Er is weinig riet aanwezig. De rietkragen die er zijn gaan voor een deel stuk door honden en vissers. Rietkragen blijven over het algemeen smal (enkele meters breed maximaal) en zijn niet dicht begroeid (open).

Rondom de plas wordt veel gewandeld met en zonder hond. Het gebied heeft wel veel beperkingen voor de hondenbezitter. Zo is betreding van sommige delen niet toegestaan met honden. Vooral in de zomer wordt er door grote aantallen bezoekers gerecreëerd: dit betreft onder andere zwemmers en het gebruik van veel bootjes. Zowel overdag als in de avond is de plas dan niet of weinig geschikt als rustplaats. Buiten het zomerseizoen is er meer rust, zodat watervogels gebruik kunnen maken van plas.

Rondom de plas zijn graslanden aanwezig die geschikt zijn als foerageergebied voor ganzen. Er is overlast van lokale soepganzen (50 exemplaren) en meeuwen die stranden en zwemwater bevullen met uitwerpselen. Het gebied wordt niet gebruikt als broedgebied of als slaappleaats. De plas wordt wel gebruikt om te foerageren (eenden, meeuwen, soms ganzen) en te rusten (ganzen en meeuwen). In het verleden was er wel een (kleine) slaappleaats van Nijlganzen.

De plas wordt jaarrond gebruikt door eenden, meeuwen en aalscholvers en door een groep van 50 soepganzen. Daarnaast zijn er in toenemende mate waarnemingen van rustende groepen grauwe ganzen en Canadese ganzen. Tijdens het veldbezoek was een groep aanwezig van 95 grauwe ganzen. Daarnaast verbleven 20-30 aalscholvers, 2 knobbelzwanen, 100 wilde eenden, 5 krakeenden, 70 kuifeenden, 5 tafeleenden, 100 meerkoeten en 100 meeuwen (vooral kokmeeuwen en een tiental zilvermeeuwen) op de plas.

3 Reactie opmerkingen Inspectie Verkeer en Waterstaat

In dit hoofdstuk worden de vragen en kritiekpunten van de Inspectie Verkeer en Waterstaat besproken en vervolgens beantwoord of weerlegd.

3.1 Algemeen

Park21 ligt deels binnen het vogelbeperkingsgebied Schiphol. Dit gebied met een straal van 6 km rond het banenstelsel is onderdeel van het Luchthaven-indelingsbesluit. De grote waterpartij van Park21 ligt buiten dit vogelbeperkingsgebied. Er zijn echter voornemens om het gebied uit te breiden naar een straal van 10 of zelfs 13 km rond het banenstelsel van Schiphol. In dat geval zou de waterpartij wel binnen het vogelbeperkingsgebied vallen.

In de Fauna-effectrapportage van Bureau Waardenburg (Smits & Boudewijn 2011) is in Bijlage 2 aangegeven op welke manier de vogelaantrekkende werking van de waterpartij voor vogelsoorten die een risico voor de vliegveiligheid vormen, beperkt kan worden. Hieronder vallen ook enkele inrichtings- en beheermaatregelen. Voor zover deze maatregelen relevant zijn voor de inrichting van het park en besproken zijn met VISTA en de gemeente Haarlemmermeer worden deze verder uitgewerkt in hoofdstuk 4. Indien deze punten ook genoemd zijn in de brief van de Inspectie Verkeer en Waterstaat dan worden ze in dit hoofdstuk wel kort aangegeven, maar wordt voor de bespreking verwezen naar hoofdstuk 4.

3.2 Aandachtspunten en kritiekpunten

De punten genoemd door de Inspectie Verkeer en Waterstaat worden hier cursief weergegeven. Hierop volgend wordt de reactie gegeven.

- *Uit de tabel op pagina 46 blijkt dat, als effect van Park21, het aantal ganzen mogelijk zal toenemen. Als effect op de vliegveiligheid op pagina 47 wordt geconcludeerd dat deze toename mogelijk leidt tot een "lichte toename van het aantal risicovolle (vogel)vliegbewegingen nabij Schiphol". Een onderbouwing ontbreekt hier. Ook zijn er zoals verwoord op pagina 50 nog lacunes in kennis omtrent het vlieggedrag van met name grauwe ganzen in relatie tot het gebruik van de waterplas als mogelijke slaappleats.*

Kijkend naar de verbeeldende schets in het Masterplan Park21 (Vista 2011) is het inderdaad waarschijnlijk dat zich grauwe ganzen en Canadese ganzen gaan vestigen. Afhankelijk van beschikbaarheid van voedsel en rust zou dit om minimaal 10-20 broedparen kunnen gaan.

Indien dit broedvogels zijn die zeer tolerant zijn ten opzichte van mensen dan zal het aantal vliegbewegingen van deze vogels beperkt zijn, omdat ze zich tijdens de broedtijd vooral in op bij de plas zullen ophouden. Wel kunnen er af en toe verplaatsingen naar graslandgebieden optreden voor en na het broedseizoen, waarbij ze de landingsbanen en/of funnels kunnen kruisen.

De rietvegetaties kunnen gebruikt worden door ruiende ganzen. Grauwe ganzen hebben verschillende strategieën tijdens de rui. Ze kunnen zich in rietvegetaties ophouden en het riet als voedselbrongebruiken (Oostvaardersplassen, Waterleidingsplas Loenderveen) of ze kunnen zich op het open water ophouden en 's avonds en 's nachts op grasland langs het water foerageren (o.a. Haringvliet). Over het algemeen zijn de vliegbewegingen vrij beperkt, omdat gedurende de rui het vliegvermogen ontbreekt.

Wel kunnen niet-broedende grauwe ganzen en mogelijk Canadese ganzen zich over tientallen kilometers verplaatsen naar geschikte ruiplaatsen. Dit betekent dat voor en na de ruitijd er iets meer vliegbewegingen kunnen plaatsvinden.

In de periode juli-september (met name augustus-begin september) trekken veel ganzen naar de Haarlemmermeer om te foerageren op oogstresten van graan. In die periode is het mogelijk dat ganzen de plas gebruiken als dagrustplaats en/of slaapplek. Gedurende de (na)zomer wordt de plas intensief gebruikt door recreatie. De kans op medegebruik is het grootst vroeg in de ochtend, wanneer de ganzen al op de stoppelvelden hebben gefoerageerd en de recreatie op de plas nog op gang moet komen. Ook op regenachtige dagen, wanneer er weinig tot geen recreatie is, bestaat er in principe kans op medegebruik door ganzen.

Indien in de nazomer ganzen de plassen als dagrustplaats gebruiken dan betreft dit vogels die in het middengebied van de Haarlemmermeer foerageren. Immers, ganzen die aan de noordkant foerageren rusten in Spaarnwoude, vogels die in het zuiden foerageren rusten in de Kagerplassen, terwijl de vogels van de noordoostkant in het Amsterdamse Bos en op de Westeinderplassen rusten. De vogels die het middengebied benutten vliegen op dit moment met name naar de Westeinderplassen of naar de kleinere plassen aan de oostkant van Haarlem. Het gebruik van Park21 levert dus geen extra vliegbewegingen over Schiphol op.

In de winter foerageren grauwe ganzen op gras. Dit is marginaal beschikbaar in het midden van de Haarlemmermeer. Vooral aan de noordwestkant van de Haarlemmermeer komt grasland voor en buiten de Haarlemmermeer. Aangezien er op kortere afstand van deze graslanden slaapplek aanwezig zijn, is het niet waarschijnlijk dat de ganzen die op deze graslanden foerageren, gebruik zullen maken van Park21. Uit de studie van Boudewijn et al. (2011) komt naar voren dat de afstand tussen de slaapplek en het grasland waar ze foerageren over het algemeen 1-3 km bedraagt.

Op de te nemen inrichtings- en beheersmaatregelen om het gebruik van de plassen door ganzen te voorkomen wordt verder ingegaan in hoofdstuk 4.

- *In de “Conclusies en aanbevelingen” op pagina 57 wordt in de derde alinea vastgesteld dat “de ontwikkeling van Park21 zorgt voor een toename van bijna alle risicosoorten”. Voor een aantal soorten is de toename weliswaar beperkt maar voor ganzen en meeuwen zijn de veranderingen (mogelijk) groter. De daaropvolgende alinea’s duiden erop dat er waarschijnlijk beheersmaatregelen genomen moeten worden om de vestiging van ganzen en wellicht ook meeuwen te voorkomen.*
Weliswaar zijn ook voor andere gebieden bij Schiphol met waterpartijen groter dan 3 ha verklaringen van geen bezwaar afgegeven, maar hieraan waren, indien noodzakelijk, wel afspraken gekoppeld omtrent monitoring van de vogelstand en het treffen van beheersmaatregelen. In het geval van Park21 gaat het om een waterpartij met een aanzienlijke wateroppervlak met een enorme oeverlengte. De inspectie geeft aan dat er vraagtekens bij de beheersbaarheid gezet kunnen worden.

Het gebruik van de geplande recreatieplas hangt af van verschillende factoren. Voor de risicosoorten gaat het met name om de beschikbaarheid van voedsel in de omgeving, of de plas wel of niet gunstig is gelegen en of de plas gebruikt kan worden als rust- en/of slaappleaats. Zoals aangegeven zijn er geen redenen dat buiten ganzen en meeuwen de plassen een toename in dagelijkse vliegbewegingen van andere soorten zal veroorzaken. Voor een soort als de smient is de verstoring op de plas te groot en er bevinden zich niet op korte afstand graslanden waar gevoerageerd kan worden. Voor duikeenden is het grootste deel van de plas te diep om te foerageren. De wilde eend is minder gevoelig voor verstoring, maar door het ontbreken van graslanden in de directe omgeving van het park, zullen de plassen niet veel wilde eenden aantrekken. In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op het gebruik van de plas door ganzen en meeuwen, voorgestelde veranderingen in de inrichting en op het te voeren beheer.

- *Op basis van de problematiek rond de waterplas Meerhoven nabij Vliegbasis Eindhoven / Eindhoven Airport is er voor gekozen om geen grote plassen op zeer korte afstand van luchthavens te ontwikkelen. Er moet dus voor Park21 dus overtuigend kunnen worden aangetoond dat het risico voor de luchtvaart ten gevolge van het plan niet gaat toenemen.*

De waterplas ligt in tegenstelling tot de aanvankelijk geplande waterplas Meerhoven niet naast het vliegveld, maar op meer dan 6 kilometer afstand. Voor luchthavens liggen de risico’s met name in soorten die zich ophouden nabij de startbanen en van soorten die dagelijkse vliegbewegingen uitvoeren en hierbij de funnels en banen kruisen. Vanwege de geplande ligging van de plas zijn vooral soorten relevant die dagelijks vliegbewegingen maken. Uit Smits & Boudewijn (2011) blijkt dat dit vooral om ganzen en meeuwen gaat. Uit de analyse ten behoeve van de fauna-

effectrapportage komt naar voren dat een beperkte toename van ganzen is te verwachten en dat voor meeuwen het gebruik als slaappleaats niet is uit te sluiten. In deze rapportage (hoofdstuk 4) worden daarom aanpassingen aan de inrichting voorgesteld en indien nodig aanbevelingen voor beheer.

- *Ook zijn er vragen over de aanlegsituatie zoals aangeven op pagina 58. Het uitdiepen van de plas naar een diepte van 50 m, zal jaren duren, er zal dus zeker in de beginfase sprake zijn van een ondiepe, voor vogels zeer aantrekkelijke plas. Aan deze overgangssituatie is in het rapport onvoldoende aandacht besteed.*

De zandwinning zal jaren vergen. Gemeente Haarlemmermeer is echter voornemens om op korte termijn na de aanvang van de zandwinning te starten met de inrichting van de oevers. Door verstoring als gevolg van de openstelling van publieksveilige delen van de oevers en het water kan het gebruik door ganzen en meeuwen worden verminderd. Gedurende de ontwikkeling van de recreatieplas wordt het gebruik door ganzen en meeuwen bijgehouden (zie § 4.3). Indien nodig wordt ingegrepen.

- *Verder een opmerking met betrekking tot de risicosoorten. Bij het beschouwen van de risicosoorten is een risicogroep als roofvogels en zijn risicosoorten als spreeuwen en duiven, waarvoor juist de parkachtige aanleg aantrekkelijk is, buiten beschouwing gelaten.*

Zoals eerder aangehaald zijn de belangrijke soorten in Smits & Boudewijn (2011) behandeld. Soorten waarvan het voorkomen vooral gelieerd is aan inrichting en landgebruik nabij de luchthaven zijn buiten beschouwing gebleven. Het gaat vooral om roofvogels, duiven, spreeuwen en kraaien. Onderstaand wordt ingegaan op die groep risicosoorten.

Het aantal roofvogels dat in een gebied als Park21 zal voorkomen zal niet meer dan enkele broedparen en surplus zijn van vooral algemene soorten (buiserd, sperwer, torenvalk). Dit valt in het niet wat nu als niet-broedvogel aanwezig is in de Haarlemmermeer. Het gaat hier dus vooral om vogels van elders. Voedselbeschikbaarheid in de vorm van o.a. muizen en vogels speelt hier een belangrijke rol.

Met name houtduiven en postduiven foerageren veel nabij de luchthaven in de nazomer (Lensink *et al.* 2008). Een deel van deze vogels komt uit de nabije omgeving. De houtduif is een algemene broedvogel die broedt van stadstuinen tot aan bossen. Voor foerageren kunnen ze zeker enkele kilometers vliegen. De grote aantallen vogels die in de nazomer op oogstresten foerageren zijn gezien de aantallen afkomstig uit een veel groter gebied dan alleen de Haarlemmermeer. Aanleg van Park21 kan een toename betekenen van enkele honderden vogels enerzijds. Anderzijds heeft de afname van agrarisch gebied een negatief effect op de voedselbeschikbaarheid. Er wordt dus vooral extra broedgelegenheid gecreëerd, terwijl goede foerageergebieden

afnemen. Niet alleen in Park21, maar ook elders in de Haarlemmermeer. De aantallen duiven zullen dus eerder stabiel blijven dan toenemen.

Het Haarlemmermeerbos trekt gedurende de nazomer, wanneer bessen rijp zijn, tijdens enkele weken grote groepen spreuwen aan (ordegrootte naar schatting 500-1.000 vogels). Als de vruchten grotendeels op zijn vertrekken de vogels weer. Dit zijn vooral vogels van elders. In het park zijn holen beperkt beschikbaar (zowel grote bonte specht als groene specht broeden er). Van slaappleaatsen is waarschijnlijk geen sprake. Afhankelijk wat voor beplanting wordt aangelegd kunnen ook groepen spreuwen in Park21 opduiken. Ook kunnen vogels er gaan slapen. Slaappleaatsen zijn nu ook voorhanden in en rondom de Haarlemmermeer. Of en hoeveel vogels slapen in de omgeving hangt vooral af van de voedselbeschikbaarheid. Deze neemt hoogstens toe tijdens een korte periode in het jaar. Door het verdwijnen van agrarisch gebied neemt de hoeveelheid voedsel netto af.

De meeste zwarte kraaien hebben een beperkte actieradius. Het voorkomen is dan ook vooral een lokaal gebeuren. Per saldo neemt de voedselbeschikbaarheid af in de Haarlemmermeer door het verdwijnen van agrarisch gebied. De ontwikkelingen van de aantallen kraaien (afname) in Park21 zijn op te grote afstand van Schiphol om grote invloed te hebben op de aantallen vogels in de directe omgeving van de luchthaven (met uitzondering van niet-broedende vogels).

- *In het rapport zijn op pagina 69 en verder "Consequenties voor inrichting en beheer" aangegeven. Een verdere uitwerking van deze punten en aanpassing van het plan kan een opening bieden om het plan op een acceptabele wijze te ontwikkelen.*

Dit wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 4.

4 Inrichting en beheer Park21

Voorafgaand aan deze rapportage is een fauna-effectonderzoek uitgevoerd voor Park21 (Smits & Boudewijn 2011). Hierin is uitgebreid ingegaan op de soorten vogels die een risico vormen voor de luchthaven. In Smits & Boudewijn (2011) zijn de verwachte veranderingen in de avifauna door Park21 beschreven. Voor het merendeel van de soortgroepen is het effect gering of zelfs negatief (soort neemt in aantal af). Voor enkele soorten kan dit wel grotere gevolgen hebben. Dit geldt met name voor ganzen en meeuwen. Het betreft hier niet zozeer een toename van de absolute aantallen maar vooral een verandering in het gebiedsgebruik. Gebruik door toendrarietganzen is door Smits & Boudewijn (2011) al uitgesloten. Zoals aangegeven in het vorige hoofdstuk zijn de mogelijkheden voor aanpassing van de inrichting en aanbeveling voor beheer onderzocht. De resultaten worden in dit hoofdstuk gepresenteerd.

4.1 Ganzen

Probleemgebieden huidige inrichting

Ganzen kunnen van Park21 gebruik maken om te broeden (maart-juni), te ruïen (april-juni), te rusten overdag en 's nachts in de nazomer (juli-september) en in de rest van het jaar vooral om te rusten en slapen. Hieronder wordt per periode aangegeven waardoor de vogels worden aangetrokken.

Broedperiode

- Potentiële broedplaatsen zijn rietbestanden in de grote plassen, met name direct langs de oever. Ook het overloopgebied (de kleinere, ondiepe plas) met riet en elzenbroekbos vormt potentieel zeer geschikt broedgebied.
- Voor de ganzenfamilies met jongen zijn de grasstroken (50 tot 100 m breed) direct grenzend aan open water belangrijk als opgroeigebied.

Ruiperiode

- Uitgebreide rietvegetaties en voldoende rust op zowel de plassen als in het overloopgebied (de kleine plas).

Nazomer

- Open water van de plassen en het overloopgebied.

Winterperiode

- Open water van de plassen en het overloopgebied.

Wijzigingen inrichting

- In beide plassen wordt alleen waterriet ontwikkeld in dieper water (minimaal 0,5 m).
- Het waterriet bestaat uit relatief smalle stroken riet met grote openingen en daartussen dieper water, dat goed toegankelijk is voor waterrecreatie. Hierdoor

en door de recreatie op het open water is de geschiktheid voor ruiende ganzen klein en daarnaast zijn veel betere alternatieven om te ruien aanwezig in de ruime omgeving. Dat laatste geldt ook voor het gebruik als dagrust- en of slaappleaats.

- Langs de oever van de plassen komen geen brede rietstroken (<3 m). De oever van beide plassen en het overloopgebied zijn toegankelijk voor recreanten zoals wandelaars, vissers en mensen met honden. Daarnaast zijn de plassen open voor waterrecreatie. De verstoring op zowel water als de kant zorgt ervoor dat het gebied minder geschikt wordt voor ganzen.
- Langs de oevers met gras en zonder wandelpaden wordt alleen ruig gras ontwikkeld, zodat de oever minder aantrekkelijk is om te foerageren.
- Inrichting van de aan water gelegen gebieden wordt kleinschalig. Struweel en bosschages omsluiten de grasstroken (50-100 m breed). Daarnaast zijn de grasstroken goed toegankelijk voor recreanten en honden. De kleinschaligheid en de verstoring maken de gebieden niet geschikt voor ganzen.
- De inrichting van het overloopgebied wordt kleinschalig. Er komen landdelen met bosschages en bomen. Er wordt niet ingezet op uitgebreide rietontwikkeling. De rietontwikkeling weergegeven in het Masterplan Park21 moet als maximum beschouwd worden. Daarnaast wordt het gebied goed ontsloten door wandelpaden. Het gebied is dan niet meer geschikt voor ganzen als broedgebied en als dagrust- en slaappleaats. Het beperkte wateroppervlak is omsloten door bomen en er is volop verstoring. Daarnaast ontbreken foerageermogelijkheden voor ganzen.

Indien het gebied toch gebruikt gaat worden door ganzen dient de rietontwikkeling beperkt te worden. Dit kan door in het winterhalfjaar het riet te maaien en vervolgens het waterpeil te verhogen tot boven de rietstoppels. Hierdoor "verdrinkt" het riet.

Te voeren regulier beheer

- Riet langs de oevers van de grote plassen wordt gemaaid in de periode december-januari. In de periode dat ganzen nestelen ontbreekt hier dan dekking, zodat ze geen gebruik van de oeverzone zullen maken. In mei zijn de rietvegetaties weer ver genoeg ontwikkeld om ook als broedlocatie voor specifieke soorten rietvogels te kunnen dienen.
- Om strooiselophoping te voorkomen (en daarmee op termijn de ontwikkeling van geschikte broedlocaties voor ganzen) wordt het waterriet gefaseerd in drie jaar gemaaid, tenzij er geen strooiselophoping plaatsvindt.

Beheer op basis van bevindingen door monitoring

- Indien er toch ganzen in het gebied tot broeden komen dan worden nesten opgespoord en de eieren geschud of met olie bestreken. Families met jongen worden in de ruitijd wegvangen.
- Tamme en half-tamme ganzen worden verwijderd. Zo wordt voorkomen dat verstoringstolerante ganzen van de plassen gebruik gaan maken.

- Geen jacht op vossen. Deze zorgen voor natuurlijke predatie en het ongeschikt maken van toegankelijke plekken voor ganzen.
- Indien ganzen komen ruien worden deze weggevangen.
- Indien ganzen de plassen regelmatig gebruiken als dagrust- en/of slaappleaats dan worden deze vogels actief verstoord. Overdag worden groepen ganzen benaderd met een boot om ze te verjagen. In de schemering en 's nachts kan eventueel een laser gebruikt worden om de ganzen te verjagen.

4.2 Meeuwen

In de huidige situatie slapen meeuwen uit de Haarlemmermeer ondermeer nabij Spaarnwoude. Daarnaast vliegen vogels ten zuiden van Hoofddorp naar de Westeinderplassen (Geelhoed *et al.* 1989). In beide gevallen kunnen de vogels of de landingsbanen of de funnels van Schiphol kruisen. In de winter zal een gebied als Hoofddorp vooral door kokmeeuwen gebruikt worden. Deze vogels kunnen op nabijgelegen plassen rusten. Gezien vanuit vliegveiligheid heeft het gebruik van Park21 als slaappleaats de voorkeur boven het gebruik van de Westeinderplassen of het gebied bij Spaarnwoude, mits er niet grootschalig meeuwen uit omringende gebieden worden aangetrokken.

Probleemgebieden huidige inrichting

Periode augustus-april

- Het open water van de twee grote plassen vormt in potentie een geschikte rust- en/of slaappleaats voor meeuwen.

Wijziging inrichting

De grote plassen zijn door inrichtingsmaatregelen niet of nauwelijks te vrijwaren van meeuwen. Het overloopgebied wordt door de eerder bij de ganzen genoemde inrichtingsmaatregelen ongeschikt voor meeuwen.

Te voeren beheer

- Indien regelmatig meeuwen en/of grotere groepen (> 250 vogels) de plassen gebruiken als voorverzamelplaats of als slaappleaats dient door verstoring het gebiedsgebruik voorkomen te worden. Bij daglicht kunnen groepen meeuwen verstoord worden door met een boot op de potentiële slaappleaats rond te varen en in de schemering en in het donker kan gebruik gemaakt worden van een laser om de meeuwen te verstoren.

4.3 Aanlegfase

De aanleg van de waterplassen beslaat een periode van ruim tien jaar. Dit betekent dat tijdens de aanlegfase het risico bestaat dat ganzen en meeuwen van het gebied gebruik gaan maken, terwijl er nog geen sprake is van recreatief medegebruik. Om de risico's op medegebruik door watervogels te verminderen worden de volgende maatregelen toegepast:

- De gemeente Haarlemmermeer gaat recreatieve voorzieningen gefaseerd aanleggen,. Op korte termijn na de start van de zandwinning wordt begonnen met de recreatieve inrichting en daarop volgend de openstelling van de oevers. Hierdoor stijgt het verstoringniveau op de oever en wordt het voor meeuwen en ganzen minder aantrekkelijk wordt om op de waterplas te verblijven.
- Indien noodzakelijk draagt gemeente Haarlemmermeer zorg voor het regelmatig verstoren van groepen vogels aanwezig tijdens de aanlegfase, zodat het gebied niet gebruik gaat worden als regelmatige slaap- of rustplaats door meeuwen en ganzen. Het vastleggen van afspraken hierover in het contract met de aannemer wordt als een mogelijkheid beschouwd.

4.4 Monitoring

Zowel tijdens de aanlegfase als na afronding van de werkzaamheden kunnen groepen vogels de plassen en plasdras situaties gebruiken om te foerageren of om te rusten. Deze ontwikkelingen worden bijgehouden door middel van monitoring.

Ganzen

Doordat terreinbeheerders dagelijks toezicht houden op de plassen wordt het gebruik als dagrustplaats snel gesignaleerd. In de nazomer (half augustus-half september) arriveren de ganzen in het donker op de slaappleats en vertrekken in de periode tussen zonsopgang tot een uur na zonsopgang van de slaappleats. In deze periode wordt één keer per week bij zonsopgang gekeken of ganzen de plassen gebruiken als slaappleats.

Het gebruik als slaappleats in het winterhalfjaar wordt niet direct verwacht, omdat grote oppervlakten grasland in de omgeving ontbreken. Toch is het zinvol om een vinger aan de pols te houden. In het winterhalfjaar wordt één keer per maand bij zonsopgang op de plassen gekeken of hier groepen ganzen aanwezig zijn. Indien dit het geval wordt nader gekeken welke aantallen vogels dit betreft en of dit een regelmatig terugkerend fenomeen is.

Meeuwen

In de periode van 1 juli-1 maart wordt één keer per maand tegen zonsondergang gecontroleerd of er meeuwen op de plassen aanwezig zijn. Ruim voor zonsondergang beginnen meeuwen zich te verzamelen op voorverzamelplaatsen en slaappleatsen. Zowel in het gebruik van slaappleats als voorverzamelplaats zijn meeuwen plaatstrouw. Ruim een uur voor zonsondergang komen de eerste meeuwen aan. Een groot deel komt binnen rond zonsondergang, waarna tot een uur na zonsondergang nog meeuwen arriveren (Hustings *et al.* 1989).

Zolang er nog geen tekenen zijn dat in het gebied meeuwen slapen of voorverzamelen kan worden volstaan met één controle per maand. Indien meeuwen de plassen gebruiken als slaappleats, dient door tellingen inzicht verkregen te worden in de aantallen meeuwen die van het gebied gebruikmaken en waar vandaan de vogels afkomstig zijn. Indien dit alleen lokaal uit Hoofddorp afkomstige vogels betreft is de noodzaak tot ingrijpen aanmerkelijk kleiner dan wanneer uit de omringende regio vogels worden aangetrokken.

Tabel 4.1 geeft een overzicht van de voorgestelde inrichtings- en beheermaatregelen. Tevens worden de risicoperioden voor het gebruik door ganzen en meeuwen aangegeven. Tenslotte wordt de frequentie aangegeven waarmee in de risicoperiode voor een bepaald type gebruik de plassen gecontroleerd moeten worden op dit type gebruik door ganzen en/of meeuwen.

Tabel 4.1 Overzicht van de belangrijkste risicoperioden, inrichtings- en beheermaatregelen en de gewenste monitoringintensiteit ten aanzien van de twee risicogroepen ganzen (grauwe gans) en meeuwen.

soort	periode	gebruik	inrichting	beheer	maatregelen	monitoring
grauwe gans	mrt-april	broeden	open waterriet geen brede zone oeverriet oever ruig gras of paden kleinschalig inrichten	gefaseerd maaien in winter maaien niet kort maaien	legsels verstoren wegvangen vogels	dagelijkse controle plassen
	mei-juni	ruien	open waterriet geen brede zone oeverriet	gefaseerd maaien in winter maaien	wegvangen vogels	dagelijkse controle plassen
	juli-sept	dagrustplaats	waterplas open, veel recreatief medegebruik water en oever	gefaseerd maaien waterriet	verstoren vogels	dagelijkse controle plassen
		slaapplaats	veel recreatief medegebruik water en oever		verstoren vogels	wekelijks check zonsopgang
	okt-feb	nvt.				
meeuwen	jul-mrt	dagrustplaats	veel recreatief medegebruik water en oever		verstoren vogels	dagelijkse controle plassen
		slaapplaats	veel recreatief medegebruik water en oever		verstoren vogels	maandelijkse controle rond zonsopgang

5 Conclusie en aandachtspunten

De aanleg van de plassen van Park21 beslaat een tijdsperiode tot 2024. Dit betekent dat er in de Haarlemmermeer ook allerlei ontwikkelingen kunnen plaatsvinden, die van invloed kunnen zijn op het gebruik van Park21 door ganzen en meeuwen. Een aantal van deze ontwikkelingen zijn indicatief weergegeven op de Projectenkaart Haarlemmermeer (Bijlage 1). Hierop zijn de wensen en ideeën voor het toekomstige gebruik van de Haarlemmermeer weergegeven. Deze kaart moet niet beschouwd worden als een blauwdruk voor toekomstige ontwikkelingen, omdat de weergegeven ontwikkelingen niet alle bestuurlijk zijn vastgesteld. Toch kan aan de kaart wel enige indicatieve waarde worden ontleend. Hieronder worden de ontwikkelingen geschetst:

- De belangrijkste ontwikkeling is dat door de aanleg van Park21 ongeveer 1.000 ha onttrokken wordt aan de reguliere landbouw en een ander gebruik/bestemming krijgt.
Hiernaast vinden nog verschillende andere ontwikkelingen in de Haarlemmermeer plaats die ook het huidige landbouwkundig gebruik sterk zullen aantasten. Alleen rond Schiphol en in de zuidoosthoek van de Haarlemmermeer blijft de landbouw in zijn huidige vorm bestaan. Dus ook bij voortzetting van de huidige teeltkeuze en bewerkingsmethodieken zal op termijn de hoeveelheid voedsel in de nazomer voor grauwe ganzen in de Haarlemmermeer aanzienlijk afnemen.
- Op dit moment lopen tevens onderzoeken naar andere gewaskeuzen en bewerkingsmethodieken om het voedselaanbod voor grauwe ganzen in de nazomer te beperken (zie o.a. Tolkamp *et al.* 2010, Guldemond & den Hollander 2011).
- Tenslotte dient genoemd te worden dat de provincie Noord-Holland een beheerplan voor de grauwe ganzen in de directe omgeving van Schiphol laat opstellen. Belangrijk uitgangspunt voor dit beheerplan is dat de aantallen broedende grauwe ganzen in de directe omgeving van Schiphol sterk worden teruggebracht. Dit zal ook van invloed zijn op de aantallen grauwe ganzen die in de Haarlemmermeer foerageren. In de directe omgeving van Schiphol wordt vooral gevoerageerd door grauwe ganzen die afkomstig zijn uit gebieden binnen 10 km van Schiphol (Boudewijn *et al.* 2012).

De hierboven genoemde ontwikkelingen en maatregelen zullen er toe leiden dat in de toekomst de aantallen ganzen die in de Haarlemmermeer foerageren, zullen afnemen. Hetzij door een verminderde oppervlakte geschikt foerageergebied in de vorm van stoppelvelden hetzij door een beperking van de populatie grauwe ganzen in de directe omgeving van Schiphol.

- De vestiging van ganzen als broedvogel in de plassen van Park21 kan door inrichtings- en beheersmaatregelen voorkomen worden, evenals het gebruik van de plassen als ruigebied. Dit geldt met name voor “wilde” grauwe ganzen.
- De vestiging van halfwilde grauwe ganzen of boerenganzen, zoals bij de Toolenburgerplas, dient voorkomen te worden, daar deze vogels door het

recreatieve gebruik van het park niet verstoord zullen worden, maar mogelijk zelfs worden aangetrokken.

- Voor de wintermaanden geldt dat de ganzen vooral op grasland foerageren, zodat de waterplassen van Park21 niet aantrekkelijk zijn als dagrustgebied of als slaappleats, aangezien graslanden in de omgeving van Park21 ontbreken.

Met de eerder beschreven ontwikkelingen in de oppervlakte foerageergebied in de nazomer en in de verwachte reductie van de populatiegrootte rond Schiphol, zullen de aantallen ganzen rond Schiphol niet toenemen door de aanleg van plassen in Park21. Op dit moment zijn voldoende slaap- en dagrustplaatsen rond Schiphol aanwezig, zoals de omgeving van Vijfhuizen, Spaarnwoude, Nieuwe Meer in het Amsterdamse Bos, de Westeinderrplassen en de waterberging langs de A4, zodat een extra dagrust- of slaappleats niet het gebiedsgebruik zal doen toenemen. Bovendien liggen de waterplassen van Park21 tussen het stedelijk gebied van Nieuw Vennep en Hoofddorp. De afstand van de graanvelden tot deze plassen is groter dan de afstand naar bijvoorbeeld tot de Westeinderplassen of de omgeving van de Vijfhuizerplas, zodat de ganzen de voorkeur zullen geven aan die locaties tenzij daar veelvuldig verstoring optreedt.

Het gebruik van de recreatieplas door vogels zal gemonitord moeten worden. Indien noodzakelijk dienen beheermaatregelen te worden genomen. Daarbij zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- Voor de watervogels zullen in de toekomst de Toolenburgerplas en de plassen van Park21 naast elkaar gebruikt kunnen worden. Dit betekent dat hier bij het beheer ook rekening mee moet worden gehouden, aangezien meeuwen en ganzen de mogelijkheid dan hebben om bij verstoring uit te wijken naar een andere plas. Ingrepen dienen dan ook gecoördineerd plaats te vinden, zodat vogels niet gemakkelijk naar een andere plas kunnen uitwijken.
- Ganzen zijn conservatief in het gebruik van gebieden. Indien ze eenmaal gewend zijn om een gebied te gebruiken, zullen ze dit veelal blijven doen. Door het gebruik van de plassen door meeuwen en ganzen met behulp van monitoring te volgen en indien nodig adequate beheermaatregelen toe te passen, wordt voorkomen dat de plassen een vaste pleisterplaats voor ganzen gaan vormen.

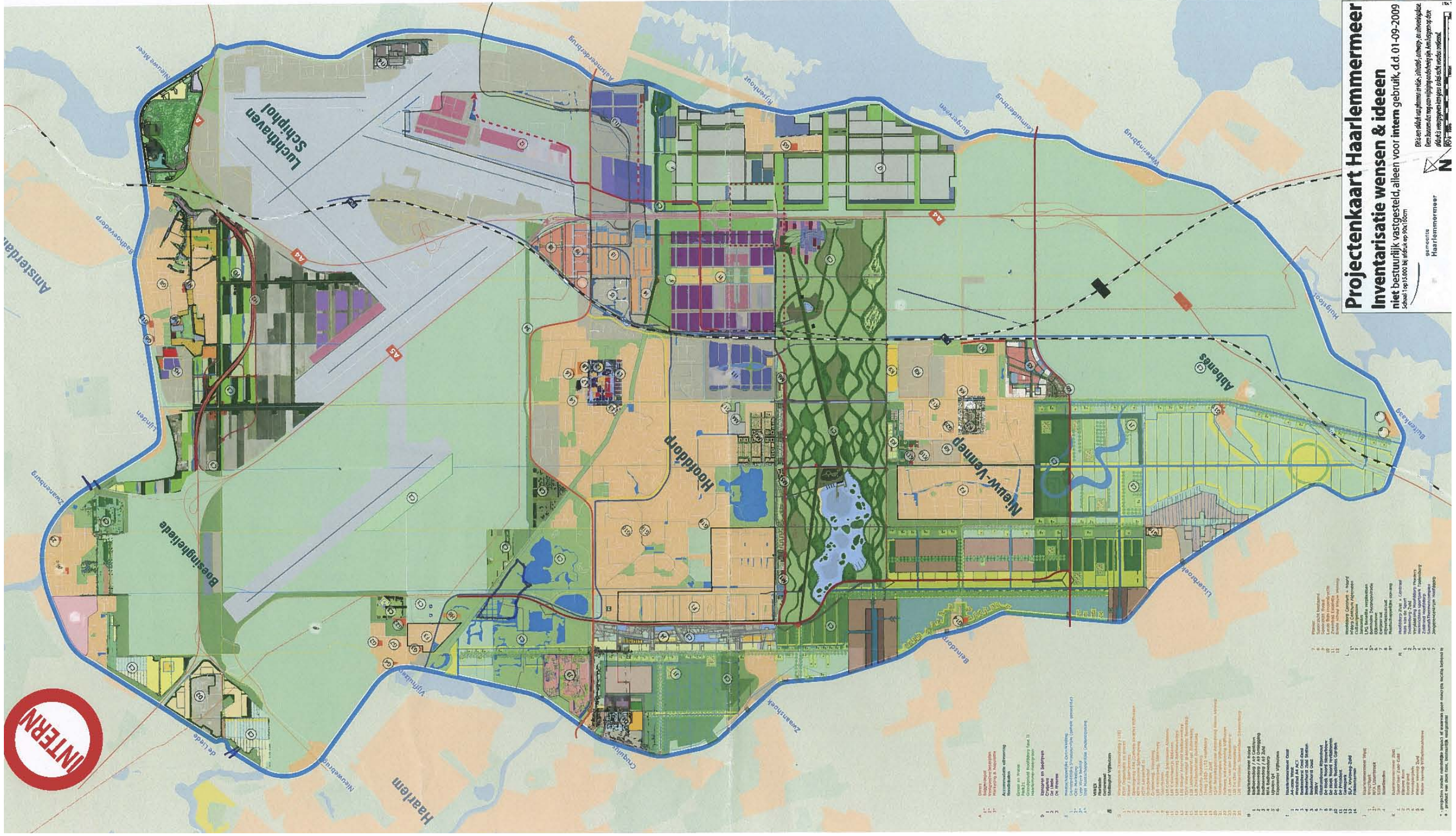
Alles overziend ontstaat het beeld dat met inrichtingsmaatregelen het gebruik van ganzen in het zomerhalfjaar goed is te voorkomen. Het eventuele gebruik in het winterhalfjaar door meeuwen en ganzen moet door regelmatig monitoring in de gaten worden gehouden en bij ongewenst gebruik kan door beperkte beheermaatregelen het gebruik tegen gegaan worden.

Belangrijk is nog om op te merken dat het gebruik van de Haarlemmermeer in de nazomer door grauwe ganzen niet zal toenemen door de aanleg van Park21. Eerder zullen door de aanleg van het park de aantallen grauwe ganzen in de Haarlemmermeer afnemen, aangezien de oppervlakte potentieel foerageergebied zal afnemen.

5 Literatuur

- Boudewijn, T.J., M.P. Collier, R.R. Smits & P.W. van Horssen, 2012. Nader veldonderzoek naar het gebiedsgebruik van grauwe ganzen rond Schiphol. Rapport 11-158. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Guldmond A. & A. den Hollander, 2011. Pilot gansveilig Schiphol: ganzen en graan. Monitoring van ganzen en animo. CLM Onderzoek en Advies, Culemborg.
- Hustings, M.F.H., R.G.M. Kwak, P.F.M. Opdam & M.J.S.M. Reijnen, 1989. Natuurbeheer in Nederland. Deel 3: Vogelinventarisatie. Achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Pudoc/Vogelbescherming Nederland, Wageningen/Zeist.
- Lensink, R., R.R. Smits, D. Beuker & R.J. Jonkvorst, 2008. Vliegbewegingen van grauwe ganzen en andere vogelsoorten over de banen van Schiphol. Veldonderzoek nazomer 2008. Rapport 08-144. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Smits, R.R. & T.J. Boudewijn, 2011. Fauna-effectenrapportage Park21. Inschatting van de veranderingen in de mogelijke risico's voor het vliegverkeer. Rapport 10-202. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Tolkamp, W., H. Kloen & A. Guldmond, 2010. Naar een gansveilig Schiphol. Mogelijkheden voor aangepaste teeltregelingen. CLM Onderzoek en Advies, Culemborg.
- Vista 2011. Masterplan Park21. Gemeente Haarlemmermeer/Vista, Hoofddorp/Amsterdam.

Bijlage 1

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl